

ЗАМАН

Газета издаётся на балкарском языке с 1924 года

Интернет-версия: gazeta.zamankbr.ruКЪАБАРТЫ-МАЛКЪАР РЕСПУБЛИКАНЫ
ПАРЛАМЕНТИНИ ЭМ ПРАВИТЕЛЬСТВОСУНУ ГАЗЕТИ

ВРЕМЯ

ГАЗЕТА ПАРЛАМЕНТА И ПРАВИТЕЛЬСТВА
КАБАРДИНО-БАЛКАРСКОЙ РЕСПУБЛИКИ

АЙНЫТЫУ

Жангы школну къурулушуна изги кесек ырысхы бёлюнюрюкдю

РФ-ни Правительствосуну Председатели **Михаил Мишустин** буйрукъга къол салганды, анга кере Къабарты-Малкъар Нарткъалада жангы школ ишлерча 424,6 миллион сомдан артыкъ аллыкды. Буйрукъга кере, энтта 28 субъекте субсидияла берилликди.

КъМР-ни Башчысы **Казбек Коков** регионлада билим беруу соруулаулау уллу эс бурулганын белгилегенди – ол Россейни Президенти Владимир Путинни быйыл апрельде этген Посланиясында белгиленгенди. «Россейни Правительствосуну буйрукъу битеулю билим берген учреждениялада къошакъ жерлени къурауа, бир смена-лы окъутуу процессни жалчытыуа бурулду. Шёндююголю школ, ариу, ырахат эм мағаналы, хар окъуучугъа жетишимлеге жетерге онг берирге тийишлиди», - деп чертгенди Казбек Коков.

Нарткъалада билим беруу учрежденияны къурулушун быйыл башларга мурат барды, проект жарашдырылганды эм аны межамы сюелирча жер

белгиленгенди. Проект 2021-2023 жыллада «Билим берууно айнытыу» РФ-ни къырал программасыны чегинде жашауда бардырыллыкды.

Республикада 2021 жылдан 2023 жылга дери алты жангы билим беруу учреждение ишлерин башларыкъдыла. Быйыл хайырланыуа юч битеулю билим берген махкеме берилликди – Чегем шахарда 500 жери болгъан, Солдатская станицада 250 жери болгъан эм Ново-Ивановское элде 440 жери болгъан. 2022 жылда Прохладный шахарда 785 жери бла эм Куба элде 500 жери бла школаны къурулушларын тындырырга мурат барды, объектлени сюеуну жууукъ заманда башлар умутлудула.

Нальчикде жангы школаны ишлеуно андан ары бардырырга умутлудула. Эсигизге салайыкъ, 2019 жылда республикада эм уллу 33-чю номерли школ – 1224 жери бла – хайырланыуа берилгенди. Бусагъатда энтта да юч учрежденияны къурулушлары бла байламлы сорууга къаралады, аладан бирини 1500 жери боллукъду.

ПРАВИТЕЛЬСТВОЛУ КОМИССИЯ

Къабарты-Малкъар шахарда ырахат болум къурауу бла алчыланы санындагы

КъМР-ни Башчысы **Казбек Коков** Россей Федерацияда Регионланы айнытыу жаны бла комиссияны президиумуну вице-премьер **Марат Хуснуллин**и башчылыгы бла бардырылгъан жыйылыуна къатышханды. Анда «Жашау журтла бла шахар болум», «Къоркъуусуз эм тынгылы жолла» миллет проектле бла байламлы ишле регионлада къалай баргъанларына къаралганды.

Къабарты-Малкъарны юсонден айтханда, «Жашау журтла» регион проектге кере, быйыл жашау журтладан 513 минг квадрат метрин хайырланырга берирге белгиленеди. Жылны башындан бери уа 157 минг квадрат метрден аслам ишленгенди. Ол а билтырны бу кезиунден эсе 7,7 процентге кёпдю.

«Жашау журтла» эмда «Регион эм жер-жерли жолла» проектлени жашауда бирге бардырыу ючюн республикалы бюджетден 50,8 миллион сом бёлонгенди. Ол аха Къабарты орамда инженер ызыны жангыртууа къоратыллыкды. Аны уа жол-ремонт ишле башланганын тындырырга керекди. Алай болса, кел жангыртылып бошалганлай, «Искож» микрорайонну суу бла чырмаусуз жалчытырга эмда къурулуш ишлени бардырырга онг чыгарыкъды.

«Шёндюю шахар болумну къурау» республикалы къырал программага кере уа Къабарты-Малкъарда жамауат жерледен 24 эмда арбааладан да 42-си тапандырылгандыла. Жылны ахырына дери уа план бла 34 жамауат тийрени эмда 89 арбазны аябталанды-

рырга белгиленеди.

«Къоркъуусуз эмда тынгылы жолла» миллет проектни чеклеринде уа 116 объектден 34-сюнде белгиленген ишле болжалдан алга бошалгандыла. РФ-ни Правительствосуну резерв фондундан къошакъ халда 200 миллион сомга бюджетле аралы трансферт берилгенди. Ол ахчаны орамлауа бла жоллауа ремонт этюге эмда барысы да хайырланган регион автомобиль жолланы жангыртууа къоратырга белгиленеди.

Регион проектлеге бёлонген аха къалай къоратылганына къаралгъанда, Къабарты-Малкъар шахарда ырахат болум къурауу программасына кере къыралны субъектлерини арасында ючюнчю жерни алады эмда жолланы къурулушлары жаны бла уа беш алчы регионну санына киргенди.

«Таза суу» проекте кере, бюгонлюкде 111,9 миллион сомга муниципал келишимле этилгенди. Тийишли ишле бардырыладыла, ала 2021 жылда декабрьде бошаллыкдыла.

КъМР-ни Башчысыны бла Правительствоуну пресс-службасы.

Кенгеш

Казбек КОКОВ:

Республикада жашагъанланы саулуукъларын бла жашауларын сакълау бизни баш борчубузду

Къабарты-Малкъарны Коронавирус инфекцияны жайылыуна къажуу кюреш бардырыу жаны бла оператив штаб республиканы Баш къырал санитар врачы **Жирслан Паговну** бу жангы жуукъгъан ауруудан сакъланы-

окуна къыйынга айлануу къалады, ёлгенле да асламдыла», - дегенди.

Казбек Коков Къабарты-Малкъарда жашагъанланы саулуукъларын бла жашауларын сакълау шёндю бек баш борч болгъанын да эсертгенди. «Бюгон-

надзорну КъМР-де Управлениясыны энчи сайтында Къабарты-Малкъар Республиканы Баш къырал врачыны «Гражданланы бир къауумна эпидемиялы кёрюмдюлеге кере профилактика халда дарман салдырыуно юсонден» бегими басмаланганды. Эпидемиология болум республикада осалгъа саналады, деп айтылады документде. Адамла кеп жыйылгъан жерлеге теркер баруучуланы эмда жамауат транспорт бла жюрюгенлени арасында ковидден ауругъанланы саны ёседди. Аллаи саусуланы асламысы (71 процент) ишге жараулу жыл сандадыла - 18 жылдан 60 жылга дери. Больницадан тышында пневмониядан ауругъанланы саны да азаймайды, госпитальга тышгенле кепден-кеп болуп барадыла.

Бегимде битеу организацияланы башчыларына, ала не тюрю форма бла ишлегенлерине да къарамай, 10 августха дери ишчилери вакцинацияны биринчи кере, 1 сентябрьге дери уа экинчисин да этдирге бошарча мадарла этерге буюрулады. Бу бегим коронавирус инфекциядан прививка этдирге жарамагъан инсанлауа къатылмайды.

Къабарты-Малкъар Республиканы Правительствосуну халкъга дарман салдырыу жаны бла ишни тынгылы тындырыуу жалчытырга кереклиси эсертгенди.

**КъМР-ни Башчысыны
бла Правительствоуну
пресс-службасы.**

уно мадарларын бютюн кючлендирге эмда ишлегенлени бир къауумна вакцинацияны борчу халда салдырырга кереклиси юсонден оюмун къабыл кёргенди.

КъМР-ни Башчысы **Казбек Коков** регионда эпидемиология болум осалдан осал бола баргъанын чертгенди. «Госпитальлада бусагъатда 534 адам жатады, аладан 71 реанимациядадыла. Ауругъанланы санына кюн сайын къошула барады, сабиле, жаш адамла да ауруйдула. Ала да аны къыйналып кётюредиле. Биз реанимациялада ундурукъланы кёбейтебиз, кислород бла къошакъ халда жалчытабыз, башха госпитальланы да хазырлай турабыз. Алай кеп кезиуледе бу ауруу терк

люкде кесибизни эмда тегерекдегилерибизни къоруулауу жалаанда бир амалы барды – ол вакцинацияды. Аны къысха заманны ичинде бардырып, дарманны не къадар кеп адам салдырырча эмда аурууну жайылуун тохтатырча этерге керекбиз», - дегенди ол.

Борчу халда вакцинация этдирге халкъны жумушларын жалчытыуда, сатыу-алууда, къырал эм муниципал къулуулада, транспортда, билим берууде, культурада, саулуукъ сакълауда, ЖКХ-ны организацияларында, къурулуш, туризм эмда социал бёлюмде, социал къоруулауда ишлегенле керек боллукъдула.

Оператив штабны жыйылыууну эсеплерине тийишлиликде, Роспотреб-

Жазыыу - 2021

Газетни алыргъа энтта да онг барды

Хурметли жамауат!

«Заман» миллетибизни жангыз газетиди. Аны бетлеринде малкъар халкъны маданият хазнасыны, тарыхыны, бюгоннюгъо жашаууну, белгиле эм айтхылыкъ адамларыны, жетишимлерибизни эмда жарсыуларыбызны юсонден басмаланган материалланы сиз бир башха изданинда табарыкъ тийюлюсюз.

Эсигизге салайыкъ, почтаны бёлюмлеринде газетге энтта да беш айга жаздырыу 22 июльга дери бардырылады. Аны багъасы 581 сом бла 75 капекди.

Онлайн амалны хайырлана, бир айга жазылабыз дегенле бу адресни <https://podpiska.pochta.ru/press/%D0%9F5893> ачып, ол жумушларын алай тамамларга боллукъдула.

Бизни индексбиз – П 5893

БАЙРАМ

«Къурманыгъызыны таза жүрекден, ыразы болуп этигиз»

- Хиджраны Зул-Хиджа айыны онунчусу (бийыл ол 20 июльга тшошеди) битеу дуняда муслиманланы къууанч, жүреклени жарытхан күнлериди. Бу сыйлы күнню Аллахутала бизге сауға этип бергенди. Аллахны ахшылыгындан, ол күн муслиманла межиттеге келип, гъайыт намаз къыллыкъдыла.

Къурман деген сөз Аллахха жууук болуу деген мағананы тутады. Ол Ибрагим файгъамбарны заманында келген къуллукъду. Къурман этген адам Аллахуталаны аллында халаллыкъны, чомартлыкъны көргөзеди, бизни Жаратхан Ырахматлыгъа сыймеклигин билдиреди.

Сыйлы Къуранда былай айтылады: «Аллахутала күнчю намаз эт, сора мал кес». Алай бла муслиман межитте келип, гъайыт намаз къылып, ийманны уазына тынгылап, ызы бла къурман малны кесерге боллукъду.

Мухаммад файгъамбар, Аллахны саламы анга болсун, былай айтханды: «Адамны жашы Аллахха жууук болады Къурманнга мал сойса. Хар къурман мал къыяма күн шафагъат этерикди. Аны күнчю адамны сыйы, даражасы Аллахны аллында бийикде боллукъду. Къурманныгъызыны таза жүрекден, ыразы болуп этигиз» (Тирмизи).

Къурман кимге борчду? Биринчиден, хар онгу болгъан муслиман эр кишиге бла тиширюгъа. Башха айтханда, малны кеси тутхан, неда аны сатып алырга ахчасы жетген, ёнкючге кирмеген. Экинчиден, акъылбалыкъгъа. Жолгъа чыкъмагъан, юйде тургъан, фитир садакъа берирге онгу, амалы болмагъан да борчду ол. Дагъыда къул болмагъан эркин адамгъа, тутмакъда турмагъанга, башына эркин адамгъа.

Анас - файгъамбарны сахабасы - былай билдиргенди: «Мухаммад файгъамбар

Быйыл битеу дуняда да муслиманла сыйлы Къурман байрамны 20 июльда белгилейди. Бу күнню мағанасы артыкъда теренди. Ол Аллахха сыймекликди, анга бойсунуу, табынуу, баш уруу, ийнанууду. Къурман адамны ич дунясы ариуланганыны, жүрегинде таза ниетле хорлагъаныны, игиликни, мамырлыкъны белгисиди. Аны юсюнден бизге Хасания элни ийманы Мисрланы Тимур хажи айтады:

Къурманнга эки къой сойгъанын кёргенме. Ол къойну аякъларын бирге къысып: «Бисмилляхи. Аллаху Акбар», - деп, боюнун тартханды» (Муслим. Бухари).

Малны багъасын берип, кесинг күнчю деп, башха адамгъа сойдурурга да жарайды. Къурманны күнчю ичинде кесерге керекди - байрамны күнчю күнчю ашхам намазына дери бу къуллукъну толтуруу бошаргъа тийишлиди. Алай бек сыйлысы уа аны биринчи күнде этседи. Энци белгилеп айтырыгъым - гъайыт намаздан сора.

Алай амал жокъ эсе уа, экинчи, күнчю күн да къабыл кёроледи. Тертүнчю күн а малны Къурманнга деп кесип къыйналыр кереклиси да жокъду, ол къабыл этилмейди. Дагъыда къарангы, жукъ да кёрунмеген жерде сойгъан керахатды.

Къаллай мал жарайды деп соргъанла да бардыла. «Къурманнга уллу мал союгъуз. Аны юсюнде хар тгюне да сууаплыкъ бериледи», - дегенди Мухаммад файгъамбар, Аллахны саламы анга болсун (Абу-Дауд).

Биринчиден - тгюени (5 жылы толгъан). Экинчиси - тууар мал (эки жылы толгъан), неда жылы толгъан экинчи. Къойну да жарайды къурман этерге, эм игиси анга жыл толсады. Алай ол уллу салны болса, этин күчге бёлюп, уялмай бир кесегин садакъагъа чыгарырга, экинчиси бла адамланы сыйларгъа эмда юйде къыргъа да жете эсе, аллайны да сояргъа боллукъду.

Тауукъ, хораз дегенча юй къанатлыланы къурман этерге жарамайды. Дагъыда зараны, кемчилиги болгъан малны да жарамайды къурман этерге - кёзю чыкъгъанны, къулагы жыртылгъанны, башха къылу болгъанны. Къурман - садакъады, алай эсе уа, эм ариуну, эм игини сайларгъа борчлукъду.

Мухаммад файгъамбар къойну кесерге соймади бу байрамда, ол бизге да суннетди. Туугъан сабийге да эркинди къурман этген. Алай ёлгенни аты бла кесерге жарамайды. Къурман къурда сау адамгъа этиледи.

Миллетде тефтир дууа деген жүрьюидо - соярны аллында малгъа окъулады деп. Алай эм игиси - хар адам кеси тилек этседи. Биреуден да тефтир окъу деп тилер, анга аха телер, колюшон чыгарыр кереклиси жокъду. Аллаху Акбар, Бисмилляхи деп, ызы бла тилек этсенг, андан тийишлиси жокъду. Динде болмагъан затланы къурап, адамланы къыйнаргъа эркин этилмейди. Аллахутала ислам динни адам улгъа тынчыкъгъа, ырахматлыкъгъа бергенди.

Къурман малны терисин сатып, хайыр алыргъа жарамайды. Эт күчге бёлюнгенин барыгъыз да иги билесиз. Аны биринчи жарымын факъырлагъа, мискинлеге юлеширге тийишлиди. Экинчисинден аш этип, юйге келген къонакъланы сыйлаиса, күнчюсосу уа юйде къалады. Ол да суннетди.

Алай мискинлеге сюеклени берип,

кесинге ариу шаугютлени къойсанг жарамайды! Аллахутала аллай къурманны къабыл кёрмез. Аны бла бирге этни саулай факъырлагъа юлешип къойгъан да керахатды, юйде сабийле ауузланырча къыргъа тийишлиди.

Къурман байрамны күнлеринде хар фарыз намаздан сора такбир этген да суннетди.

Бу сыйлы күн мал сойма деп, ёнкючге кирирге, мискинлеге, сабийлени жунчутургъа, мискин къыргъа жарамайды. Сабийге аш-суу, кийим алмай къалсанг, гюнахлы болурса. Онгу болмагъанны Аллахуталаны аллында гюнахы жокъду.

Къурман бла Ораза муслиманнга эм уллу байрамдадыла. Алай аланы харам ишле бла бузмайыкъ! Къууанч этеме деп, сыра, аракъы тарханланы къурманны, дуасы, тилеге да къабыл болмазла. Керти муслиман хар ишин да бир Аллах күнчю этеди. Хар атламыгъызга, сёзёбюзёге сакъ болайыкъ, гюнахны бла сууапны ортасын ангылап, айыра билейик.

Хурметли дин къырындашларым бла эгечлерим! Бу сыйлы байрамны Аллахутала сау адамлагъа сауғалагъанды: бир бирге къонакъгъа барып, къул тутуп, сурап, сыйлап, хурмет этерча. Аны нек сагъындым? Къурманда къабырлагъа барылмайды, айтханымча, ол сау адамланы уллу къууанчыды. Алай къабырлада зиярат этсек, уллу гюнахлы болурбуз.

Аллахутала экинчи Къурманнга къууанч бла жетерча онг, къарыу, насып да берсин. Эттиген къурманла, садакъала къабыл кёрюлсону! Экинчи бу заманнга ийман бла, дин бла, къууанч бла, сау-саламат жетейик.

ТИКАЛАНЫ Фатима жазып алгъанды.

Эришиу

Бахчаларына тийишлисича къарай билгенлени сауғалагъандыла

Чегем муниципал районну Яникой элинде иймам Элеккуланы Хасан хажини башламчылыгы бла бахча эришиу бардырылгъанды. Ол экинчи жыл къуралады, тёрели боллукъду. Биринчи жерни - Россейни билим беруиюно сыйлы ишчиси Бечелланы Сакинат, экинчи жерни - Малкъондуланы Кезибан, күнчю жерни уа Кансаланы Татьяна алгъандыла.

Элеккуланы Хасан хажи айтханнга кёре, арт жыллада бахчагъа къарагъан ариу тёрё ёчюле барады. Эришиу таулу халкъны жашау турмушунда бу ариу ызыны сакъларгъа себеплик этер мурад бла къураылгъанды. «Аллах айтса, конкурсну республикалы даражагъа чыгарыр умутубуз барды», - дегенди ол.

Биринчи жерни алгъан Бечелланы Сакинатны сабийлиги Яникойда озганды.

Шахарда жашап, Билим беруи департаментде малкъар тил бла литература бёлюмде кёп жылланы методист болгъанды, он жыл мындан алгъа уа юйор элге кёчгенди. Эки жаш, тёрт туудукъчук - балачыкъланы жемилше бла къууандырыргъа сюеди! Жаланда гюллени жыйырма бла сегиз тюрлюсон ёсдюреди бу

юйор: ариулукъ да, гыржын кибик, бизге жашаргъа күч береди.

Эрттен бла ингир а чыпчыкъла алай жырлайдыла, жаннет бар эсе бу дуняда, ол бахчада сунарча! Сакинат бананла окъуна ёсдюреди! Жюрини башчысы, алгын школ директор болуп тургъан Хаджиланы Хасан: «Сизге энтта да жер керек эди, бу сейир бахчаны уллуракъ этер күнчю!» - деп, сейир этип кетгенди. Хау, онеки сотка жер чыгъармачылыкъ талпыныуу бир кесек селейтиди: туяла, буксула, жюзюм, шаптал, эрик, помидор, наша, алма, кертме - хар зат да барды бу бахчада, алай эркинирек жерде башха тюрлю ишлерге боллукъ эди. «Билемисиз, кимни бахчасы бек сейирликди

Яникойда? Кезибанны бахчасы!» - дейди Сакинат кеси уа.

Малкъондуланы Кезибан былтыр

биринчи жерге, быйыл а экинчи жерге тийишли болгъанды. Бананны «Азимино» сортун ёсдюреди, боярышникни да ол биз билгенни угъай, ашарча ичи болган энци сортун табып, салгъанды. Кивини окъуна тышында тюрлюкюрери болмагъан «Актинизия» сортундан къышха варенне этеди. Беш тюрлю жюзюмню бише баргъанын ашайдыла, алай гюржю тишириу юйретип этген чагырыны уа юйде излеген адам болмагъаны себепли, сауғагъа юлешип бошайдыла.

Кезибанны күнчю туудугъу ыннаны сейирлик бахчасын бек сюеди: «къара шаптал» къайда кёрлюксе бу бахчадан тышында? Хурма, персикле, нектарин, лавровый чапыракъ эм годжи! «Манга алтмыш сегиз жыл болгъанды, алай бир жангы зат бек снойоп саллыкъ эдим, бахчада мен ишден арыгъан угъай, солугъан этеме», - дейди Кезибан. Быллай адамларыбыз кёп болсала эди, амброзия къысыз эди жерлерибизни.

Кансаланы Татьяна уа бизни республикагъа Калужская областьдан келгенди. Юсуф бла ариу юйор ёсдюргенди, тамата жашлары Севастопольда къулукъ этеди, кичиси Нальчикде органла да ишлейди. Анасы Анна Алексеевна да бахчаны сыйген адам болгъанды, жыйгъанындан къоншулагъа юлюш чыгарыргъа излегенди. Татьяна анасыны

ны ызын бардырады. «Жерибиз кёпдю, челекле бла келигиз, жыйыгъыз», - деп чакъырма адамланы. Бергенни къолу къууар болмайды», - дейди Татьяна. Ол къайын анасы Нажабатны уллу хурмет бла эсгереди.

Татьянагъа баш иеси Юсуф да болушды. Терекле чакъгъанда, аллай ариу ийис бийлейди хауаны, аллай ариулукъду ол! Юйор жаланда кърым жюзюмню сегиз тюрлюсон ёсдюреди, ол бек татулулгъа саналады. Харбыз, хурма, тутовник, ежевика, кертме, алма, чум - хар не да барды!

Быллай эришиулени хайырындан, ким биледи, таууланы жашау турмушлары бир мағаналы кесеге - бахча культура - жокъ болмай къалыр эсе уа? Дуняда бир зат да ёсмеген жерле кёпдюле, бизде уа салынган бюртюк чиримейди, зыраф болмайды. Бай, ариу, берекетли жерни хайырын чыгъара билерибизми, ташдан суу чыгъаргъан ата-бабаларыбызча? Огъесе угъаймы? Ёнчюлюп къалырма жерге сыймеклик, аны бла хайырлана биллиу? Жерде дуняда, андан хайыр ала биллиу битеу дуняда да маданияты бир шартыды. Ол бююнлюкде нек тас болургъа керекди? Баам, бу соругъа жууап битеу жамауат излерге керек болур.

БАЙСЫЛАНЫ Марзият.

Оноу

Устазла хазырлагъан махкемелеге – энчи къайгырыу

Россейни Президенти В. Путинни оноуу бла 2021 жылда педагогика вузда тынгылы ремонт бардырырча, алагъа жангы оборудование алырча 4,95 миллиард сом бөлөнүрүкдү. Къыралны Правительствосуна Председатели М. Мишустин алай буйрукъга къол салганды.

Россейни цифралы айнууга кече барыуу бла социал институтланы жангытылынуулары изленеди, ол ызда билим беруу институт энчи магъаналыды. Жамаутны бийик излемлери, байламлыкъланы виртуал халда айнуулары, цифралы кенгликде инсанни магъаналыгъыны ёсую эм башха затла төрели школ билимге башха къараргъа борчлагъандыла, ол санда аны жашауга кийрирге тийишли болгъан педагогика кадрлагъа да.

«Алай бла билим берууно жангытылынуу излеип тургъаны даулашыды эм Правительствону таматасыны устазла бөлөнгю интерактив кенгликде ишлерча шендуюго педагогика

ка технологияла бла хайырлана билерге тийишлидиде деген эсгертиую тюздү. Бююнню кюнню устазлары бусагъатдагы дуняда ишлерин къалай бардыргъанларына эм школчуланы къалай хазырлагъанларына кере боллукъду Россейни тамбласы», - дейди РАНХиГС-ны Шимал-Кавказ институт бөлөмюню менеджмент эм предприниматель право кафедрасыны таматасы Алийланы Светлана.

Биогюнлюкде башха заманладан эсе бегирек эсленеди илмуну эм жангы технологияны адамны жашауунда, усталыгъында эм ишчиден изленгенгун хунерлики къуралуунда магъаналыкълары.

- Белгиленген жарсыу теория халда угъай, керти да болжалгъа салынмагъанлай тамамлауу излейди. Келлик кюнню устазындан изленген фахмуну къуралууу бла аланы юйретиде къолда болгъан билим беруу онгла бир бирге келишмейдиле. Цифралы жамаутха кече тургъан болумлада аны да къы-

ралда сурамгъа кере тийишли халгъа келтирирге керекди. Ол а битеу педагогика вузда тийишли материал-техника инфраструктураны тапландырырча тийишлисин кърюзтеди, - деп чертеди Алийланы Светлана.

Аны бла бирге, санау-эсеплеу техника, лабораториялы эм презентация оборудованины ремонт этиу, илму-тинтиу эм сынам майданлары кързурау эм башхала тынгылы ырыскы къолайлыкъланы излейдиле. «Аны бла байламлы Россейни Президенти Владимир Путинни буйругуу бла Правительствону педагогика вузлары ремонтларына бла техника жылчытылынууларына 5 миллиард сом ётдюрюрге деген оноуу биогюнлюкде тюздү эм заманында этилген оноуду», - дейди Алийланы Светлана.

ЖАНГУРАЗЛАНЫ Нажабат
хазырлагъанды.

Мадр

Окъучуланы билим алыргъа талпындыра

Жай каникуллагъа да къарамагъанлай, Х.М. Бербеков атлы Къабарты-Малкъар къырал университетде республиканы битеуло орта билим берген махкемелери бла байламлыкъ жюрютоуге бурлугъан иш бардырылгъанлай турады. Вузну университетге хазырлау эм профориентация иш жаны бла управленясы «Точка роста» билим беруу арала ачылгъан 69 школ бла байламлыкъланы айнытыр умутлуду.

«Билим беруу» миллет проектни «Шендуюго школа» федерал проектни чеклеринде 2019 жылда КъМКЪУ цифралы эм гуманитар ызыны программаларын бардырырча элени эм гиче шахарланы мектептеринде материал-техника къолайлыкъланы кързурау башламчылыкъланы туура эттенди.

2024 жылгъа дери саналгъан эм КъМР-ни къырал власть органларыны, муниципал къуралууларыны таматарларыны себепликлери бла бардырылгъан программаны баш борчу окъутууну эм юйретууну жангы амалларын синдириуду, жаш адамлагъа мурдорлу билим алынуу жалчытыуду, аланы окъууга эм билим беруу процессге толусунай тюшондюрюуду.

«Точка роста» билим беруу арала школчуланы хазырлауу эм юйретууну игилендирирча,

бу ишге сабийлени, ата-аналары эм устазланы да толусунай къошарча битеуло билим беруу махкемелени къррамларында бөлөмюлеча жарашдырылгъандыла.

КъМКЪУ-ну вузгъа хазырлау эм профориентация иш жаны бла управленясыны аналитиги, педагогика илмуланы кандидатты, КъМР-ни билим берууно сыйлы къуллукъчусу Суфьян Хачетлов былай аңгылалтханды: «Ачылгъан «Точка роста» аралада «Технология», «Информатика», «Основы безопасности жизнедеятельности» битеуло билим беруу ыздада юйрениуге энчи эс бурлууды, андан сора да цифралы, керти илмула, техника эм гуманитар, IT-технологияла, медиа-чыгъармачылыкъ, физкультура-спорт, социал-педагогика къошакъ программалагъа.

Араны инфраструктурасыны жамаут кенглигин жалаанда окъуучула угъай, адамланы башха къауумлары да хайырланаллыкъландыла. Битеу аралада биогюнню кюннге келишген интерактив комплексле бардыла. Сабийле виртуал кертиликни шлемлери бла хайырланаллыкъландыла, кеслери жарашдыргъан затланы 3-D принтере чыгъараллыкъландыла, квалдрокотерле бла ишлерге юйреналлыкъландыла, төрели халда шахматла ойнааллыкъл-

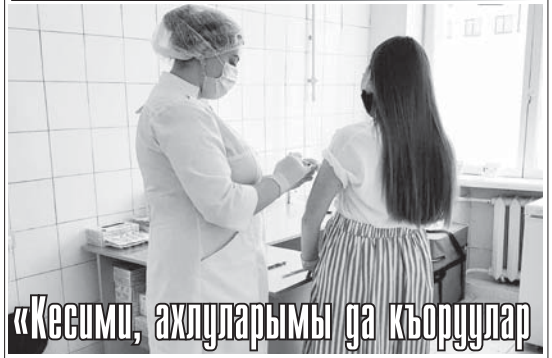
дыла. Мында видеокамерала, планшетле, биринчи медицина болушукъ тапдырырча юйренирча тренажёр-манекенле эм башха затла бардыла».

Суфьян Хачетлов айтханнга кере, «Точка роста» арала интеллектуал ёсуюге, инсанни энчилигин тохташдырыуга, сабийлени мурдорлу билимлерин айнытыуга, аланы кез къарамларын кенгертиуге, социал сынамны жыйыуга себеплик этерикдиле.

- «Точка роста» араланы кързурау школлары устаз къауумларын сабийле качествоуу эм терен билим алырча онганы жалчытыргъа, жетишимли, чыгъармачылыкълангъа энчи эс бургъан выпускниклени хазырларгъа борчлайды. Школчуланы уа заман бла бирге атларгъа, къауумда ишлерге, жангы проектле жарашдырырча, чыгъармачылыкълангъа къолайлыкъларын жашаугъа синдирирге, регион эм федерал конкурслагъа, олимпиадалагъа, слётлагъа къатышыргъа онг берликди. Цифралы, керти-илмула эм гуманитар баш эм къошакъ халлы билим беруу программалагъа кере 40 мингден артык окъучууну юйретир мурат барды, - деп аңгылатады бу жаны бла бардырылгъан ишни Суфьян Хачетлов.

АЙДАБОЛЛАНЫ Джамия
хазырлагъанды.

Соруу

Республикада коронавирус инфекциягъа къажар вакцинация талай жерде бардырылады. Аны магъаналыгъына тюшонгенле да кепден-кеп бола бардыла. Нальчикде биринчи номерли поликлиникагъа баргъанымда кесим да кегенме коридорда иги кесек адам, олтуруп, врачка кирирге кезиулерин саклап тургъанларын. Аланы араларында юйюрлери бла окъуна келгенле бар эдиле. Аланы бир къауууу бла ушакъ этгенме.

МАГОМЕДОВА Сося, юй бийче:

- Мен, баш ием да пенсиячылабыз. Кюн сайын эшитип, кёрюп турабыз ауругъанланы, ёлгенлени да саны ёсөп баргъанын. Бек къоркъабыз кесибизге, ахлуларыбызгъа да. Дарман салдырырча аны ючюн келгенбиз. Ол бизни кързууларыгъа ышанабыз.

АЙТЕКЛАНЫ Марина, студентка:

- Ма бусагъатда дарман салдырып чыккъым. Уколдан бек къоркъама, муну уа эсиме да алмагъанма. Мен таныгъан кеп жаш адам вакцина этдиргенди. Аны айтханым, биз Интернетде дарман салуу хаталды дегенлеге ийнанмайбыз.

АХМЕТЛАНЫ Ахмет, студент:

- Мен бир-бирле жайгъан хабарланы болмачылыкъларын кесими юсюмде сынар ючюн келгенме дарман салдырырча. Мени саулуугуу тинтендиле да, вакцинациягъа бир тюрлю чырмау болмагъанын айтхандыла. Алай бла биринчи уколну этдиргенме, энди жыйырма бла бир кунден экинчисине келликме. Башхоланы да алай этерге чакъырама, барыбыз да бирден дарман салдырып, бу аурууну кързумамакъ боллукъ туюлду.

Залим МАРГУШЕВ, Залукоде элени

администрациясында жаш төлю политика жаны бла специалист: - Мен бек алгъа жууукъларымы, ахлуларымы, шүёхларымы, төгергимде адамланы юслеринден сагъыш этеме. Ма ала мени хатамдан ауругъа болура деп къоркъама. Ма аны ючюн келгенме прививка этдирирге.

Алла ДЕРГИНЁВА, ишни:

- Дарман салдырмасам жарамалыгын бек иги аңгылайма. Жыл санлары келген атам бла бардыла, мен ала ючюн да жууаплымма.

ЛЁЛЮКАЛАНЫ Лейля, устаз:

- Мени жууукъларымы, танышларымы араларында да врачка кепдуле. Аланы бир къауумлары, коронавирустан ауругъанлагъа багып, айла бла юйюрлерин кёрмейдиле, кеслери да бек къыйын болумлада ишлейдиле. Саусуладан ауруу жугъуп бек къыйналгъанла да болгъандыла. Ала барысы да аууларында сулар кързууну айтып юрешедиле дарман салдырыгъыз, аурууну алай бла хорларыкъбыз деп. Мен алагъа ийнанам.

Галина КУРГАНОВА, пенсиячы:

- Мен экинчи кере укол этдирирге келгенме. Бизни юйде барысы да салдыргъандыла дарманны, ол санда 86-жыллыкъ анам окъуна. Мен а бу ишни кечирек алганма къолга. Алай сокурнамайма.

Марина ЛАНИНА, юй бийче:

- Антителаларын болгъанларын бла къалгъанларын тиндиргенме да, андан сора таукелленгенме вакцинациягъа. Юйде 94-жыллыкъ къайын анам, къыйын къызым, аны баш иеси да этдиргендиле прививканы.

Людмила ЭЛЬГАРОВА, врач:

- Биз республикада биринчиле болуп салдыргъан эдик дарманны. Нек дегенде кюн сайын да аллыбызга кепле келедиле, аланы араларында бир тюрлю белгисиз ауругъанла да болурча боллукъ эдиле. Алай бла кесибизни кързуулагъанбыз.

Андан сора да айтыргыым, кепле, келип, биринчи кере дарман салдыргъандан сора: «Энди уа бизге бир зат да боллукъ туюлду» - деп, кеслери эркин жюрютедиле. Ол терс оюмду. Вакцина аны экинчи кезиуон эттенден сора ишлеп башлайды. Ары дери уа адам кесин бек сакъ жюрюторге керекди.

Лена КУЛОВА, КъМР-ни сыйлы артисткасы:

- Дарман салдырырдан алгъа кеп сагъыш этгенме. Аурумдз эсем а деп да ышанганма. Алай биринчи пандемия болгъанда жууукъларымдан адамла ауруп бек къыйналгъанларын кегенме. Энтта да мени танышларымы араларында болныцагъа тюшгенле болгъанларын да эшитгенме. Андан сора кесими кързууууз этерге сыйгенме.

Хар ким да дарман салдырмаса, хал иги жанына торленмеэлигине тюшонгенме. Бусагъатдагы болумда аурууну дарман салуу бла жокъ этер боллукъду. Не заманда да битеуло вакцинация хорлагъанды къайсы аурууну да.

ХОЛАЛАНЫ Марзият.

Кытхарычула

Усталыгы, кишилиги, адамлыгы бла да махтау тапханды

КЪМР-ни Башчысыны Указы бла Гюлюяланы Абдуллах «Къабарты-Малкъар Республиканы аллында кыйыны ючюн» орден бла сауыгаланганды. Ол Россейни МЧС-ини Элбрусда бийик тау излеу-кытхарыу отрядыны таматасыды, «Халкъла аралы кытхарыу», «Россейни махтаулу кытхарыу» деген сыйлы атлагы тийишли болганды. Кыйын кезиуде батырлык этгени, башхаланы кытхарыу ючюн кесин аямаганы, уллу адамлыгы ючюн да «Ата журтну аллында кыйыны ючюн» деген экинчи даражалы орденни майдалы бла да сауыгаланганды. РФ-ни Граждан кырууларыну ишлери, кыйын болумла эмда табыгъат салгын хаталаны кетери жаны бла министрствосуну буйругу бла Россейни МЧС-ини «Кытхарыу ишн пропагандалауун бардырганы ючюн» деген майдалы бла белгиленганды.

Кыйынлыкыга тышген адамланы кытхарыу эмда аланы кыруулауу салгын кыйыны ючюн Гюлюяланы Абдуллах дагыда кеп кере сауыгаланганды эмда махтау алганды. Аны кытхарыу болганыны бир сейри жокъу: Минги тауны тийрелеринде жашагандан кепле сынагандыла кеслерин кыйын табыгъат эмда хауа болумлада. Терс-Кюльну шолунда окъуган заманында Абдуллах тау лыжалада учанды, разряд да алганды, жууктадыгы тарланы бла ауузданы барысында да болганды. Аскерде кыулук этгенде да иги чыныкыганды. Ма ол шартла да жетерик эдиле контроль-кытхарыуу службага тышер ючюн.

Элбрус не заманда да кесине кеплени тартхады. Алай тауда не да болуучу. Кыйын кезиуде терк-терк тубейдиле. Ол заманда кытхарыуула, ол санда Гюлюяланы Абдуллах да, кыйынлыкыга тышген адамлагы болушлыкыга ашыкыгандыла. Артада, контроль-кытхарыууу служба МЧС-ге кыошулганды, кенгерип, айнып башлаганды. Кытхарыуууу санына кыошула барганды, ише энди киргенлеге, аны кый, эрттеден ишлеп турганлагы да, иземле кыатылангандыла. Ала, таулагы, кыалагы ёрлей, лыжалада уча, биринчи медицина болушлык бере, радиобайламлыкканы кыурай билрге керекдиле. Ма ол затлагы аланы юйретгендиле. Гулий улу да, башха кытхарыууула, МЧС-ни энчи окъуу араларында билимин, усталыгын да ёсдюргенди.

Сайлаган усталыгыны битеу жашырынлыкларына тышюннгенден сора, аны излеучу кыаумну башчысына саладыла. Ол кеп кытхарыуу операциялагы кыатышханды, кыарны юсюнде чатыр салып, анда кеп кечелени кыалырга тыошгенди анга. Абдуллах ёлюмден саклаган адамланы онла бла санарга болушлыкы. Жараула этгенде, хауа болумлагы юйренген кезиуде, туристлени эмда жыл сайын бардырылуучу «Эльбрусиадагы» кыатышханланы да ашырып, Минги тауны башына аз кере чыкмаганды.

Гюлюяланы Абдуллах кеси заманында Москваны Управление институтун да бошаганды, инженер-экономист усталыкыны да алганды, алай жюреги тартхан кытхарыууу усталыкыга кертчилей кыалганды. Аны отрядны таматасыны орубасарына салганларында, коллективни ол замандагы башчысы Тилланы Борис бла келишулюкде ишлей, кеп жылланы ичинде кадрла бла жалчытыу, ырысы-техника онгла кыурау, излеу-кытхарыу ишн игилендируу жаны бла борчланы бет жарыкылы тамамлагандыла. Артада уа Гюлий улу Элбрусну бийик-тау излеу-кытхарыуу отрядына башчылык этип башлады.

Бизни отрядыбыз тенгизден 2150 метр бийикликке орналыгды эмда кыралда бек уллу бийикликке ишленген саналады, - деп хапарлайды ол. - Алай кытхарыуу ишлерибизни уа андан да уллу бийикликке бардырырга тыошеди бизге. Таулагы ёрлеучюле бек суюген Элбрусда кытхарыуу ишлени бютон терк бардырырга тыошюучюду. Саулай айтханда уа, республиканы жеринде алтынчы категориялы кыйыннга саналган 57 турист маршрут барды. Ала битеу да 1400 километрден артыкыдыла.

Элбрусну тийресине жыл сайын жарым миллионнга жууук адам келеди солурга, таулагы ёрлерге, лыжалада учарга. Таула уа кеслерни кылыкларыны этмей кыймайдыла, анда адам кеп тыорю чырмаулагы тыошрге болушлыкы. «Бизни отрядыбыз жыл сайын таулада, асламысында кыйын хауа болумлада, излеу, кытхарыуу операцияланы кеп санда бардырадыла. Кеплени ёлюмден саклагы кыолубуздан келеди, кеплерине тыорю тыорю болушлык этерге тыошеди», - дейди Гулий улу.

Ол уллу коллективге башчылык этеди - аны оноунда 90 адам ишлейди. Аланы асламысы санаулу специалистледи. Арт жыллада Элбрусну кытхарыууулары кеп кере махтау алгандыла, бийик даражада белгиленгендиле. Сёз ючюн, отряд «Созвездие мужества» деген сегизинчи битеуросей фестивалыны регион кесегини эсеплерине кере Россейни МЧС-ини бек иги излеу-кытхарыууу белюмюне саналганды.

Гулий улу кытхарыууу службада кыулук этгени 40 жыл чаклы боллады. Ол ишин жик жиги бла биледи, ишчи негерлери бла да бир юйюрча турардыла. «Кытхарыууу - ол усталык тыюлюду, ол жашау болумду, - дейди Абдуллах. - Отрядыбызны ишчи шухё юйюрге санайма. Бир бирибизге ышанбыз, билеклик этерге хазырбыз. Ол а бизни кыйын ишбизни мурдорду. Бир бирни ангылаулык, бир бирге таянчаклык этиу болмаса, бизни ишбизде арталлыда жарарык тыюлюду».

Анатолий ТЕМИРОВ.

Редакцияны кыонагы

«Башхагы болушуп, аны кезлеринде кыууанчы кёрсенг, андан уллу насып кыйда»

Информация технологияла кенг жайылгандыла бла бирге жангы усталыкыла да чыкыгандыла. Аланы арасында блогерле энчи жерни аладыла дерчады. Анга юйренеп мурат бла адамла сагыатла бла Интернетде тийишли билим аладыла. Башхаланы жетишимлери уа бютюнда кыадалып кюреширге кёллендиредиле.

Алай блогер - ол да ишди. Аны бла хар кюн да кюреширге тийишлиди, ансыз жетишим болмайды. Бюгюн а окъуучуларыбызны республикада белгиле блогер, жолоучу Айшаланы Кязим бла шагърей этерге сюебиз. Бюгюнлюкде аны кыуру Инстаграмда бетине 120 минг адам жазылыгды.

- Кязим, жууук кезиуде кыйсы кыралгы барырга муратлысы?

- Пандемия бла байламлы кеп тыш кыралла жабылыпдыла. Эркин болганлагы уа кеп кере барганма. Мен жангы жерлени кёрюрге, ала бла кыараучуларымы шагърей этерге сюеме. Муратым а дуня башында битеу жерледе айланып чыгаргады.

- Кесинги кыаллай эки сёз бла ачыккыларгы эдинг?

- Жолоучу эмда романтик.

- Блогер иш бла кюрешип башларга акыл кыйдан келгенди?

- Сунмай турганлай болганды дерчады. Ол кезиуде жалаанда 300 окъуучум бар эди. Мен сторисге бир видео алдырып, ким кёллендирсе, анга аха берликке дейме. Ма ол кезиуден сора конкурсла кыурап тебирейме. Баям, бизни республикада быллай ишни биринчи мен башлаган болурама.

Сора манга жолоучулук ачылганды. Ол кезиуден бери @aishaev, travel бетни бардырама. Анга кыараганла уа кыаллай сейр затланы кёрюрге суюгенлерин жазып, барган

кыралны юсюнден кёбюрек шартланы билдирими тилейдиле. Бу бетге ышанылулык уллуду. Ызы бла турист фирма ачарга умутум барды. Бизни адамланы тыш кыраллагы барырга, кесибизде да солурга онлары болса бек сюеме.

- Жетишиминги жашырынлыкыны айталлыкмысы?

- Мен кесими жетишимли адамга санайма.

- Социальный сетъледе ише кыаллай бир заман кыорайды?

- Аны тергеген кыйынды. Ма шёндю мен блогну бардырама, бу кезиуде уа солуйма, деп заманыны айырырга тыюлюду. Болсада ишим толусунлай Интернет бла байламлыды. Асламында Инстаграмда бетими телефонну болушлугу бла бардырама. Кертисин айтханда, социальный сетълеге кыаллай бир заманымы кыоратханымы санайма, алай ол аз тыюлюду.

- Бу ишни баш мураты неди?

- Бек алгы адамларыбызга тыш кыраллада солурга ала сунганча кеп аха керек болмаганын кёрюктюрге, алай бла уа аланы солурга

кёллендирге сюеме. Экинчиден а, башха кыраллада жашауу кертиси бла, артык «боюла» жакъмай ачыккыларга итинеме.

- Блогер болурга сюеме дегенге уа кыаллай насыпхат этерге болушкысы?

- Жазганын, алдырган видео адамлагы хайыр келтире эсе, маганалы эсе, ишни андан ары бардырырга тийишлиди.

Хау, бир кюнню ичинде жетишимли болурга, кеп аха ишлеп башларга онг жокъу. Иш аз-аздан кыуралады. Халкъда айтылганлай, Москва да алай терк ишленип кыалмаганды. Кыадалып кюрешген ишинден хайыр кёрмей кыаллык тыюлюду. Алай биринчи чырмаула чыкыганлай тын-

гюлюп кыалсанг, жетишимли бир заманда да болушкы тыюлсе. Кёрюрге, сынарга, итинирге, жангычылыклагы ачык болурга тийишлиди.

Кыйда ишлесенг, не бла кюрешсенг да, адамлык ышанланы тас этмезге керекди. Блогер да окъуучуларыны аллында тыоз, ачык болурга, хыйлачылыкла этмезге борчлуду. Ол кезиуде аланы келлерин кыачырык тыюлсе.

- Чырмаула дегенсе. Бу ише да кыаллай тыйгычла бардыла?

- Ала не ише, бизнесде да болуучудула. Жарсыгыга, бирде хыйлачы, юзерге, алдарга хазыр адамлагы тыюрге тыошеди. Ма алай кезиуде бек тынголтедиле.

- Жашауда артыкда маганалы неди?

- Юйюрюнг. Аны сюерге, сыйларга борчлуса. Жашау алай терк кетип барады, бир жанына кыарагынычы, 70 жыл толду да кыалды. Алай ишден сора уа жуугунг да жокъ. Ол а кыалай жарсылууду.

- Эм уллу муратын кыаллайды?

- Жандауурлык фонд кыурагы. Билемисе, адамга болушуп, аны кезлеринде кыууанчы кёрсенг, андан уллу насып болмаз.

- Социальный сетъледен башха ишинг бармыды?

- Хау, ландшафт дизайн бла кюрешеме. Мен акыл этгенден, андан ырахматлы, ариу, сейир иш жокъу. Бу усталык жашауубузну ариу этерге болушады. Асламында Москва, Санкт-Петербург, Чечен Республика бла ишлейме, продукциямы башха регионлагы да жиберема.

- Эм суюген китабын кыйсыды?

- Жюль Верни «Таинственный остров» романы. Кинодан а «Гладиаторну» сайлайма.

Ушакны Марианна ГЕШЕВА бардырганды.

АВТОРНУ ЮСЮНДЕН

Абайланы Кучукну жашы Мисост, публицист, этнограф, тарыхчы 1857 жылда Шкантида тууганды. Атасы, патча офицер, анга сегиз жыл болганды алушханды. Жашчык Нальчикде тау школда, ызы бла Владикавказда гимназияда, Тифлисте реальный училищедө окуганды.

Орус-тюрк урушка (1877–1878) Мисост кеси ыразылыгы бла барганды. Анда офицер чын, Аскер орденни IV даражалы айырмалы белгисин, «В память войны 1877–1878 гг.» деген кюмюш майдал да алганды.

1881 жылда уа аны Малквар жамауатны старшинасына айыргандыла. Ол заманда Мисост «Жандаурлук этген жамауат» фонд кыраганды. Ары жыйылган ахча таулу сабийлени окутууга кетгенди. Улуу Малкварга жол тартып да ол заманда башлагандыла.

1882 жылда Жанхотланы Гошаяк бла бир юйор кырап, ала Сафият, Исмаил, Фатима, Гошаяк, Жаннет деп төрт кыз бла жаш ёсдюргенди. 1885 жылдан арысында Абай улу Нальчикке округну полициясыны управлениясында тилманч болуп, Владикавказда округ сюдде, Терекде милиция сотняны командири болуп, Баталпашинск (Черкесск) бёлюмю Хумара участогунда, Нальчик округну 1-чи участогунда да ишлегенди. Ол тау халкыга окууну магъанасын аңгылатханды эм Кырачайда, Малкварда, Черкессияда да школла, училищеле ачылырына юлюш кышханды.

Революциядан сора Абай улу Нальчикке кёчюп, округда Кавказ тауулары болжаллы комитетини членине айырылганды. 1927 жылда бийлени, байланы тутуп, жоюп башлаганда, жетмишжыллык Мисост Дагыстанга кёчгенди. Анда экинчи жыл окуна алушханды.

ПУБЛИЦИСТ

Аны жазган затларыны асламысын алимле 1980-чи жылла бла белгиледи. Ол «Каспий», «Кубанские ведомости» деген газетледе басмалаган статьяларын орус тилде жазганды: «Калым и его последствия», «В погоне за славой и пятачком», «О калыме», «О горских школах», «Болезнь вопрос», «Наши миротворцы», «Интересный документ», «Горцы Нальчикского округа Терской области», «Горцам Северного Кавказа», «Надели осетин», «Горские аграрные вопросы», «В погоне за славой и пятачком», «У могилы Исламбия Крымшамхалова»...

Авторну бир кыауум адабият чыгармасы да болганды. Аладан бири «Горская легенда» таурухду. Абай улу бек улуу да, магъаналы да ишине уа Парижде «Мусульманин» атлы журналда 1911 жылда басмаланган «Балкария» деген тарых очерки сналады. Ол анда эрттеледен башлап 1917 жылга дери малквар халкыны жашауун – аны тарыхын, маданиятын, жашау болумун тинтеди.

«БАЛКАРИЯ» ОЧЕРК

Алында автор малквар халкыны жашаган жерин, адам санын (25 минген атлап), тилин, динин, жумушун, бизге Ковалевский бла Миллер «кавказ татарлыга» дегендерин, Россейге тауула не заманда кышулгандыларын да айтады.

Былайда ол халкы ауузунда жүрюген таурухланы – Малквар кылай кыралганды, Басиятны бла Бадилятны юслеринден да, биринден – дюгерлиле, биринден а таулу тукумла – Абайлары, Жанхотлары, Айдаболлары бла Шаханлары жай-

ылгандыларын сагынады. Миллетни кырамын – таубийле, ёзденле бла эмчекле, чагарла, кызаакыла бла кырауашла деп бёледди. Аланы хар бирини эркинликлерини эм кылаиларыны юслеринден айтады. Таубийлени башларында уа олий болганды. Тёреде да биринчи сёз анга берилгенди. Аллаи олийледен бири экижюз жыл алга жашаган Абайланы Сосран болганды, дейди автор.

Бахсанда – Орусбийлары, Бызынгыда – Сюйюнчлары, Холамда – Шакы-

элтгендиле ары», - деп жазады.

Аны бла бирге бу тийреледе кеч орналган кыбартылыла бла миллетибиз кылай жашаганды билдиреди. Ол заманда жашауун юсюнден автор бек толду хапар айтады.

«ТЁРЕ»

Малквар аууздагы жамауат, адам саны кёп болганды бла байламлы, айырмалы эди. Анда «Тёре» деген халкы сюю кесини ишин тынгылы бардырганды. Анда инсанланы

Тарых**ТЕРЕН МАГЪАНАЛЫ
ЧЫГЪАРМА – ХАЛКЪ ЭСГЕРТМЕ**

Быйыл Абайланы Мисостну «Балкария» деген тарых очерки басмадан чыкканы 110 жыл болады. Сау ёмюр ётгенде да, анда салынган сорууланы магъаналары кетмегенди.

Абайланы Мисост ахлулары бла.

манлары, Чегемде – Малкварлары, Барасбийлары, Кучуклары. Келеметлары бийлик этгендиле дейди ол. Бахсан кеч кыралганды, анда биринчи Сюйюнчланы Орусбийни жашы Чепеллеу орналганды, ол атасыны аты бла тукум кыраганды, жери ючюн ол да, андан тууганла да не кызауатлагга киргенлерин да айтады Абай улу.

БАЙЛАМЛЫКЪЛА

Очеркни экинчи бёлюмюнде ол малквар халкыны кыоншуларыны, алагда таулула кылайла атла атагандыларыны юслеринден толду хапар айтады: «гюржю эбизе» (тифлисчеле), «имерет эбизе», «малквар-эбизе» (Кутаис губернияда Геби бла Чиори элчиле) деп айыргандыла. Сванлылагы «шара» неда «шукула», осетинлиле уа «дюгерли», «тегиле» дегендиле.

Бу ишинде Абай улу: «Кыбартылыла бу жерлеге келгинчи, малкварлыла Грузия эм Имеретия бла байламлык жүрютгендиле, аладан кыумач, темир, туз, кёгет, башха зат келтирип, аланы орунларына мал, жүн, андан этилген затла – жүн кыумачла, жамычыла, кийизле, дагыда башха затла

араларында даулашлагга, аманлыкчыланы ишлерине да кыралганды. Жангы адетле да анда кыбыл этилгендиле. Ол Тёреге кырачайлыла, дюгерлиле тюзюк излеп келгенлери да болганды.

Малквар ауузу аны тарларына кирген жерледе кылауур кыалала Чепеллеу орналганды, ол алыргга сюйген кыоншула бир ненча кере жух ургандыла, алай а халкы ёкюлю Сосран, арада не тюрлю келишим болса да, оноу кючюлю кыолунда болганды эзде тутуп, кыаты сюелгенди, алдаулагда да терилмегенди. Абайланы Мисостну бу ишде ол затны юсюнден жазганды малквар халкы кимге эсе да жасакъ телегенди деген ётюрюк хапарланы жолларын кеседи.

ЖАШАУ ХАЛЛА

Абай улу бу очеркинде: «Тауула табийгъат болулагга кёре малчылык бла кыорешедиле. Мирзеу болуб а, арпа, зынтхы, эм бахча этерге жараган жерчикледе бираз кышылыкъ будай ёсдюредиле... Табийгъат болумла не кыйын болсала да, асыры тирнеклиден, адеплиден, саулукыла жашагандан, аз излегенден, жарлыбыз деп жарсымагандыла...

Ауруула да аз тубегендиле таулада, халкы саулукыла болганды, жаланда арт кезиуде безгек, теле ауруу, башха тери ауруула киргендиле», - деп жазады.

Ол миллетни ашын-сууун да (арпа гыржын, айран, кыпы, боза, сют, жау, бижлак, эт...) санайды, таулу устала жүннен, териден этген затланы, са-тыу-алыну юслеринден да айтады.

Халкыбызны суратлай, автор намыс-адет кылай жүрюгенин, таулу кишини айткан сёзю (бир тюрлю бир жазыу шагатсыз) не тутханын да сагынады. Жашла андан-мындан мал сюрселе да, уручулукъ бек айылы ише саналганды да эсгертеди.

**КЪУЛ БЛА БИЙ
АЙЫРЫЛГАНДА**

Малквар Россейге кышулгандан сора жаш таубийле аскер кыулукыга сюйюп баргандыла. 1852 жылда Николай патчаха тубеген келечилеге патча офицер чына бергенди эм алагда пенсия төлерге буюрганды. Бу тарых ишде ол затла да сагыныладыла.

Бегим 1961 жылда чыккыса да, кыул бла бий айырылыу тау жамауатлада 1867 жылда барганды. Орус правительствө тауда адамла баш тутарча, алагда тюзде да жер юлюшле берирге керекди деп оноу этгенди.

Автор ишинде, 1864 жылда кыралган проектни юсюнден бегим чыгарча, аскер министр генерал-адъютант Милютин жазгандан бу сёзлени келтиредди: «После самого строгого изучения потребностей горских обществ... окончательно предположено: а) укрепить за горскими обществами все земли, исконно составляющие их собственность и границы которых ныне с достаточностью известны; б) дозволить горцам бесплатно пользоваться для пастбы стад и устройства зимовников общественными кабардинскими землями, не вошедшими в район аульных наделов, за исключением тех участков, которые будут признаны частной собственностью разных лиц...».

**БЕГЕНДЕ, ОРТАКЪ,
ЭМЧЕКЛИК ДА**

Болсада жер чекле алышдыруу алай тынч бармаганды. Тамбиево ауула (III-чю Кызыбурун, Дугулубгей) туууп, Россейде ёсген, биринчи бийик билим алган кыбартылы киши Локъман Кадзоков, болдурмазгга кыорешип, ол ишни кыйырма жылга созганды. Даулашла чыгып, тауулагда жер бегимде белгиленген ёлчемде берилмегенди. Эки жаны да арада жерле бла бирча хайырланыргга деген жангы оноу чыкканды. Агъачланы жамауат хазнага кёчюргенлеринде уа, аланы да асламысындан кыруу кыалгандыла тауула. Ол заманда кёп маллары болганлагга отлау жерлени кыбартылыладан болжалга сатып алыргга тышгенди.

Былайда автор жерни бегендеге (биреуден ахча не башха зат алып, болжалсыз заманга – асламында ёнкючю артка телегинчи), ортакъгга (тирликден юлюш алырча, асламында жартысын), эмчекликге беруину (тау бий кыара кишиге керек кюнде ол анга билеклик этер ючюн береди) юслеринден да айтады. Жерни жетишмегендинде, кыйын жашау болумлада кёредди ол бир кыауум тауулары Тюркге кёчгерге тебирегенлерини сылтауун.

Ма аллай улуу иш жазганды халкыны юсюнден Абайланы Мисост.

МУСУКАЛАНЫ Сакинат.

Сабий заманымы, хар бир инсанча, эсиме терк-терк туюрочуоюме. Бирде, ол заманыма терен батылып, төгөрөгимде не бола тура эсе да эслемей кыояма. Эсим элими адамларына, тар орамларына, тенглериме кетип. Эрттенликте юйден чыгга келип, төшлеге өрлер эдик, суу жагалагга барып

кыол жаулуук да чыггарып берселе, ой, ол кыаллай берекет эди. Улуу класслада окугъанымда шахаргга барып кыайтсам, атабыз: «Автобусда олтуруупму, сюелипми келдинг?» - деп соргъанды. «Олтурууп», - десек, айып этер эди, ачыуланып: «Сиз намыс этерча уллайган адам жокъму эди автобусда. Сени юйретген

быстырын кийген да айып тойкол эди. Бусагъатда уа ана-ата бешалтыжыллык сабийге муну киерикмесе, жаратамыса, алайыкмы деселе, ачыуланарыгын келеди. Кесибиз бузубуз жаш телюню, несине да жакъ басып.

Устазын айтханын да, атабызны бла анабызны айтханынларындан эсе бек этгенбиз. Ол буюрган жумушну болжалгга салмай тамамлаган адет эди. Кыайры кетдиле аллай иги, огъурлу адеттерибиз, төрелерибиз?! Алгтын окууу бла билим бла эришиучо эдик, энди уа аны ол быстыры, бу заты деп, сабийле угъай, ата-анала да эришедиле. Харакетни, хапчукну эм башха салып.

Аналары аман кюнлери башларына келип, базарладан жыйылмай, аталары да кыармашып жыйган ахчаны, аны баласы аллай машинада, меники уа быллайда деп, анга кыоратып. Олда, кеси кыйыналып алмаган ырысыны аямай сюрюп, кюн сайын а бензинге хакъ бер деп, биягъы ата-анагга сюелип, аны не игилиги барды?

Кёп зат кесибизден кыалады. Жашха, адет-намысны кёргозтүп, мени этениме кыарамай, кесин ишлерге юйрен, дегре керек тойолмюдо? Эсе келген кызгга сен келин болукъса, таматалагга намысый берирге, кыайныла бла келишип жашаргга керексе, деп юйретип ата-ананы борчуду. «Мени кызыым» деп, сабийинги бийик кётюрюрге кюрешип, ол а жашау жорукладан, адет-төреден, адет-намысдан ангылау болмаса, сора сени магъананг недеди?

Не атам, не анам, не жууук, не ахлу, не кюншун дегени билмеген, ол миллетте не инсан болукъду? Дуняа быллай барса, жашауубуз неге келликди? Не намыс, сый хапаргга кирликбиз? Бутюрлю соруулагга жамауатны бир жартысы жууап табаллык тойолду, бар миллет бир болуп, жашауну тюрлендирге кюремесек. Сизни оюмугъа а кыалайды? Келигиз бирден излейик миллетни учуз этген затладан кыутулуну жолларын. Жазыгъыз, сёлешигиз, оюмугъузну айтыгъыз.

ШАУАЛАНЫ Разит.

Бушуу

Аны жарык сыфаты, жумушакъ ауазы эсибизде кыаллыкъдыла

Ол 1936 жылда Кенделенде туугъанды. Сегиз жылы да толгунчу, кёчгончюлюк сынап, Кыыргыстанда Джала-Абад областыны Сузак районунда «Орта Азия» колхозгга тыюгенди. Ол телюню хар бирича, сабийлей окуна иш тирнеклик этгенди. Алгва ол элде, ызы бла кюншун Юрьевкада школда окугъанды, комсомол биригиуну секретары болгъанды. Ол заманда, мамукъ жыйыуда этген жетишимлерин юлгоге тутуп, Магометни юсюнден «Сталинец» деген район, «Сталинский путь» деген область газетледе жазгъандыла.

Школну бошаганлай ол Джала-Абадда педагогика институтуна математикадан устаз болуп башлагъанды. Бир кесектен аны окууу бёлюмюне таматасына айыргъандыла. Алай бла Отар улу жыйырма жылгга жууукну школда директор болуп ишлегенди. Ызы бла төрт жылны ичинде Эл советте таматалык этгенди.

Бу кюнде элибизни жамауатына улуу бушуу сынаргга тыюгенди - Отарлы Муталипни жашы Магомет дунясын алышханды.

Солуугга кетгенинде уа эли ветеранлары аны советтерини башчысына айыргъандыла. Кенделен аягында 1941-1945 жыллада Улуу Ата журт урушда ёлгенлеге, андан суу кыайтып, мамыр кюнде ауушхан ветеранлагга да аталган мемориал комплексни ишлеуде Отарлы Магометни кыйыны уллуду.

Кёп жылланы эл аллында жамауатны жумушларын тындырып айланган таза ниетли, огъурлу, нюр бетли кыарындашыбыз ауушханы бла байламлы аны юйорюне, ахлуларына да улуу бушуу этгенибизни билдиребиз. Аны жарык сыфаты, жумушакъ ауазы эсибизде турлукъдула. Жатхан жери жумушакъ болсун.

Кенделен эли жамауаты, шухёла, тенгле.

Къабарты-Малкъар Республиканы Парламентини депутатлары бла КъМР-ни Парламентини Аппаратында ишлегенле Май муниципал району жер-жерли администрациясыны башчысы **САЕНКО Татьяна Викторовна** аны баш иеси **СКАКУНКОВ Виктор Николаевич** ёлгени бла байламлы бушуу этип, кыайгы сёз бердиле.

Оюм

«Келигиз бирден излейик миллетни учуз этген затладан кыутулуну жолларын»

эдик, ташлагга минип, аладан секирип эдик, тийреде терек бахчагга тыюшоп, алмала алып эдик. Бютонда кыышда терек юсюнде кыалып бузлаган кёгетлени бал татыу этдирип кыалай ашай болур эдик деп, бюгюн да сейир этем! Кюнню узуну ашикде ойнаган, ишлеген да эте, заууклу жашауубуз болгъанды. Ма энди ызыбызгга кыарасакъ, кесибиз да билмей, насылып, огъурлу заманда жашагъанбыз.

Орамда уа кимге токеннге барыгга, кимге суу келтирирге, кимини юй топлерин, саууатларын жууаргга барып эдик. Кыарта, кыарысузгга болушхан, бахта этген, бичен жыйган ол адет болгъанды. «Азаматланы бахчалары кыазылмагъанды», «Хусейланы биченлери жыйылмагъанды», дагында биреуню маллары тышында кыалгандыла, дегенлей, жумушха олсагъат табылыр эдик. Бирин бошаганлай, башхасына кёче. Ол жууукну, тийрени бирден жумушу болуучу эди. Элде къартны-кыарысузну жумушуна кыарасакъ, кесибиз да кыуанганбыз, ата-аналарыбыздан да махтау алганбыз.

Кыылыч бла шауданнга барсакъ, сууну кыруу кесибизге келтирип кыоймагъанбыз. Энди уа жетдик дегенлей, уллайган адамгга тыюсек, суубузууну аны челеклерине кыуоп, экинчи, ючюнчю да кыайтан заманларыбыз кёл болгъандыла. Таматалагга жумуш этсек, ала да бизни кампет-кыалач берип кыуандыргъандыла. Гырт бал туз, сапын,

а, дегенле да болур эдиле», - деп тырман этгенди.

Неда чёплеу чёпленгени кёрсе, Нурушмай кыоймагъанды. Энтта да алайды. Кесими таныгъанлы бизни юйде чёплеу жюрюмегенди. Сора олтурган жеринде адамны теке кыалкыуу этгени да не заманда да кёрюп болмагъанды. Сабий заманыбызда кёргенибиз, эшитгенибиз, ол санда атамны жаратмаган затлары да, эсибизде бек кыалгандыла, кыаныбызгга синггендиле. Анабыз, харип (жаннетли болсун), жан сюегин сындырып бир жары чыгъалмай кыалганды, кыуанчча, бушуугга да мени ийиучо эди. Мен а - юйде барасындан да гитче. Ол заманда кыайгы ашны, кыурманлыкны да сума бла элтип болгъандыла. Ол да эсимде кыалганды. Кыайгы ашха - бал туз, пиринч, кампет, кыуанчча уа экин-юч кёлек, кыумач (кишмир), татлы ашарыкыла да элтилгенди.

Таматала юсюбюзге кысык жыйрык кьерге кыоймагъандыла. Орамыбызда барыбыз да сюйген Абабыз болуучу эди, ол кёрмей бир жары да бараллык тойол эдик, жаланда адамны аягы басмаган жерлени жол этип, хунала бла секирип кыутулгъанбыз андан. Ары озсакъ, бери ётсек да, не къадад зат юйретичо эди ол бизге. Бизни заманыбызда барыбызны да орам, тийре къартла юйретип болгъандыла, ол кыаллай байлык эди. Хар бирини айтхан насыихат сёзлери эсимдедиле. Бизни заманда гитче уллуну

Росгвардия

Кезиулю юйрениуле

Росгвардияны директору аскерлени генералы **Виктор Золотову** башчылыгында аскерледе «Заслон-2021» оператив-стратегиялы юйрениулер боллукъдула. Анга хазырланууну чеклеринде аскер округланы башчылары бла кенгеш кыуралганды, деп билдиргендиле бизге ведомствону пресс-службасындан.

- Юйрениуле аскерлеге башчылык этген органланы хазырлар, кыйын оператив болумда оноула чыгъарыргга юйретип мурат бла кыураладыла. Алагга къатышхан органланы араларында байламлыкны кыурауну нызамын жарашдырыргга да керекди. Андан сора да аскер бёлюмлени бла подразделениланы араларында кыйын тактика жумушланы бирге тамамлауну амаларын тинтирге да тийишлиди, - дегенди кенгешде Виктор Золотов. Ызы бла аскерлени хазырлыкларыны юсюнден

докладла этилгендиле.

Юйрениуле быйыл сентябрьде бардырыллыкдыла. Ала кыаралны бир ненча субъектинде кыураллыкдыла. Ол санда Ара, Юг эм Приволжск федерал округлада. Алагга энчи буйрукъла толтурган эмда регионлада Росгвардияны жер-жерли бёлюмлерини аскерчилери къатышырыкдыла.

Следствие управление

Тинтиуле бардырадыла

РФ-ни Следствие комитетини Элбрусда следствие управлениясыны кыулукъчулары төртжыллыкъ сабий Бахсан суугга жыгъылып батханы бла байламлы шартланы тинтедиле.

Ачыкъланганчыча, быйыл 14 июльда 16 сагъатда Тырынауудда кёл къатлы юйлени тийренинде сабийле ойнай болгъандыла - Бахсан суугга жууукъ жерде. Былайда черек бютюнда кыурууп келеди. Тёртжыллыкъ жашчык суугга жууукълашып, черекге кетгенди. Аны ёлюго табылгъанды.

Следовательле бу бушууу иш болган жерде тийишли тинтиуде бардырадыла.

Солуу

Жорукъланы кыайтаргъандыла

Нальчикде сабий лагерьеде солугъан жюзден аслам жашчык бла кызычык «Къоркыуусуз жай» эмда «Жамауат совет бла каникулла» деген акциялагга къатышхандыла.

Жолда жюрююню кьоркыуусузлугъуну эмда акылбаллык болмагъанлы ишлери жаны бла инспекторла бла КъМР-де МВД-да Жамауат советини келечилери «Вершина» эм «Кавказ» лагерьеде болгъандыла къонакъда. Анда сёз кьоркыуусузлукъ жорукъларыны, акылбаллык болмагъанлы къатышыулары бла аманлыкъланы профилактикасыны юслеринден баргъанды. Инспекторла бузукълукъла ючюн жууаплыкъланы ангылатхандыла, сабийлени жай солуу кезиуде билимлерин ёсдюрюрге, китаплагга энчи эс бурургга да чакътыргъандыла. Жолда жюрююню жорукъларын ангылатыгга энчи эс бурулгъанды.

ТИКАЛАНЫ Фатима хазырагъанды.

Сурат этюд

Элбрусну тийреси.

Окыучуларыбызны чыгармачылыклары

Ариу сезимледен
тууган тизгинле

Балаланы Юсюнню кызы Ёзденланы Женя Быллымда жашайды. Ол устазга окыганды, бир кыауум жылны Кенделенни экинчи номерли школуңда сабийлени окутуп турганды. Бусагъатда Элбрус районну краевед музейинде ишлейди. Ол бизни окыучуларыбызга лирика намулары бла белгиледи. Бюгөн а биз сизни аны кысха хапарлары бла шагырей этерге сиебиз.

ЁЗДЕНЛАНЫ ЖЕНЯ.

Кече

Жашауңу бу кезиуон бек сиеме. Кече, бетлени букдуруп, жюрегени ачады. Кыарангыда кезле кермегени жюрек ачык кереди.

Сагышларым бла жангыз кесим кыалгъан сагъатла жюрегиме сабырлык саладыла. Киши да чырмау болмай, оюмларым элгендирмей, сагышларыма тутмакыга тышгенча олтурама... Болсада излемейме жол ол «татлы» тузакдан кычаргъа... Кыалай эсе да, бир башха адамны жашау жолунда атлаганча болама кече... Ол адамны умутлары – жарык, сезимлери – жалан, мурутлары толоруна ийнануу – кючлю... Кырууда кече болуп турса эди...

Унуталмайма сени...

Кюном кыалай этсе да, кечени ашыгы-ып саклайма. Сагышларымда сенсе... Кез аллыма сыфатыңгы келтирип, аны бла селешеме. Хар заманда да кюлоп турган кезлеринг жюрегимде ёмюрге кыалгыдыла. Танг атып, тюрсюнонг ай бла бирге батып тебиресе, кезлериме жиямукъ урады. Кюн, жарык тийип,

дунияны жарытханлыкыга, сенсиз ол да манга муруз болады.

Не бла болса кесими булжута, ашхам келлигин ашыгып саклайма. Экибиз да бек сиюноп кыраучу толган ай жюрек жарамы сытыл этгенча керюнеди да... Тансыкыма. Унуталмайма...

Тансыкылык

Сени тансыкылай, кекде жулдузга кыарайма. Эсиндемиди, сен манга бек жарык жанган чолпан жулдузну саугъа этерге айтхан эдинг? Да сора кыайдаса да энди? Нек кыойдунг умутуму юзюп? Ах, сени бирчик керсем эди!

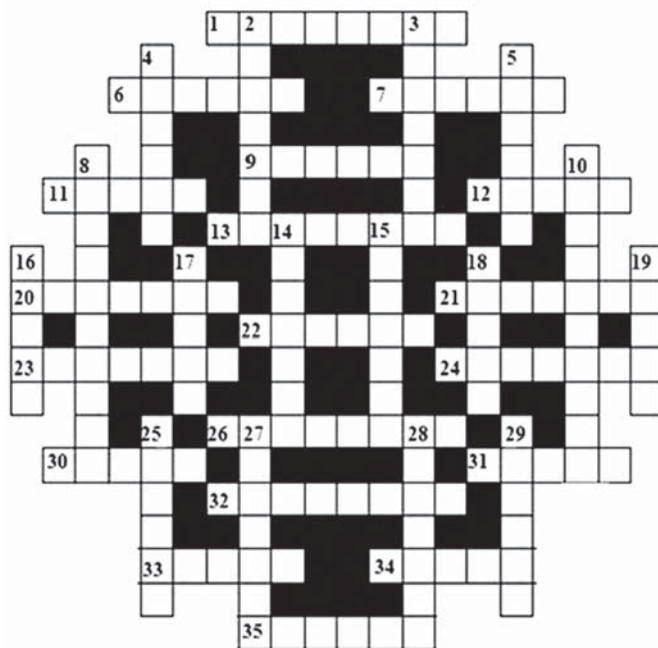
Суратларынгы отха атханыма сокыра-нама. Сенсиз дуния тар болганча керюнеди. Санга да менсиз алай болурму? Юйюбюз аллында бийик кыаяга ёрлеп кетеригим келеди. Андан кыарал, сени бир жерде эслесем, ким биледи, тансыкылыгым кыанатла битдирип, сен болган жерге учурур эсе уа.

Сюймеклигим, жюрегиме тансыкылык жайып, акылымдан шашдыра тебирегенди. Бир бек излейме насыплы кезлерингде батаргъа.

Билдирю

«Заман» газетде корреспондент вакансия барды. Филология жаны бла бийик билими эм журналистика ишге фахмулугу болган жаш адамла редакцияга 42 63 01 телефон номерге селеширге боллукыдула.

Сёзбер

ЭНИНЕ: 1. Ашаргъа жараган узун агъачла. 35. Жау сюртюлмеген эшикни тауушу.

ЁРЕСИНЕ: 2. Ат керек. 3. Ётюрокке терилиу. 4. Ырысхыдан тоймагъанлык. 5. Жуулган быстырны тагыучу жип. 8. Бизни кергенде, азиятлы кысыккёзле алай айтхандыла. 10. Итлени бир бирге кыогузтуу. 14. Халк, адамла. 15. Прибалтикачы. 16. Ариулук. 17. От болмаган жерде ол да болмайды дейдиле таулула. 18. Эрттегили заманны юсюнден айтхан илму. 19. Бирбирлени, кюселе, алайда батыучуклары болады. 25. Эфендиле сохталарын уруучу чыбык. 27. Кыая жютюлеринде, ташлы жерде ёгсөн пухлу ханс. 28. Конкурда хорлаган. 29. Чилле не окыа кыабак орунуна жюрютюлюучу

ГАЗЕТНИ 82-чи НОМЕРИНДЕ БАСМАЛАНГАН СЁЗБЕРНИ ЖУАПЛАРЫ:

Энине: 7. Мардалык. 8. Мамырлык. 10. Антсызлык. 11. Чарык. 13. Ыспас. 15. Кыатык. 18. Думала. 20. Чарлак. 21. Палахчы. 22. Кыама. 23. Боюн. 25. Сакъаллы. 27. Амалчы. 28. Кыулук. 29. Татым. 32. Аракы. 34. Аккуш. 35. Хыпярлык. 36. Алабалыкы. 37. Кыарындаш.

Ёресине: 1. Кыаурабуг. 2. Кызак. 3. Жырткы. 4. Байлык. 5. Жылкы. 6. Кылтамак. 9. Хырт. 12. Ырахатлык. 14. Сюрюнлюк. 16. Айлыкыла. 17. Ысхылы. 19. Апасы. 20. Чыбык. 24. Омуроула. 26. Кыуурдак. 29. Тапкыр. 30. Таяк. 31. Мулхар. 33. Ыхтау. 34. Акылык.

Учредитель: Кыабарты-Малкыар Республиканы Парламенти бла Правительствоу

Баш редактор

КЪОНАКЪЛАНЫ Хасан

РЕДКОЛЛЕГИЯ:

ТЕКУЛАНЫ Хауа
(баш редакторну орунбасары)
ЖАНГУРАЗЛАНЫ Нажабат
(баш редакторну орунбасары),
ТОКЪЛУЛАНЫ Борис
(жууаплы секретарь),
МУСУКАЛАНЫ Сакинат,
ТИКАЛАНЫ Фатима,
ТРАМЛАНЫ Зухура,
УЛБАШЛАНЫ Мурат.

ТЕЛЕФОНЛА:

Редакторну приёмный - 42-63-01. Баш редакторну орунбасарлары - 42-38-21, 40-04-82. Жууаплы секретарь - 42-66-85. Секретариат - 40-93-62. Корректорла - 42-63-52.

Газет Басманы эм асламлы информацияны эркиниклерин кыруулау жаны бла Кыабарты-Малкыар регион инспекцияда 2016 жылда 19 декабрьде регистрация этилгенди.

Регистрация номер — ПИ № ТУ07-00118. Индекс - 51532

Газетни басмагъа «КъМР-Медиа» ГКУ-ну компьютер службасы хазыр этенди.

Газет «Издательство «Южный регион» ООО-ну типографиясында басмаланганды. Ставрополь край, Ессентуки ш., Никольский орам, 5а

Номерге графике кере 19.00 сагъатда кыол салынады. 20.00 сагъатда кыол салынганды.

ГАЗЕТНИ НОМЕРИН ЧЫГАРГЪАНЛА:

Текуланы Хауа - дежурный редактор, Кучукланы Сафият, Кетенчиланы Зульфия - жууаплы секретары орунбасарлары; Бийчеккуланы Жаннета (1,2,3,11-чи бетле), Геляланы Валентина (4,9,10,12-чи бетле) - корректорла.

Тиражы 1100 экз. Заказ № 1574
Багъасы 15 сомду.

РЕДАКЦИЯНЫ ЭМ ИЗДАТЕЛЬНИ АДРЕСИ:

360000, Нальчик шахар,
Ленин аты проспекти, 5
электрон почтасы:
elbor_50@mail.ru